

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 11 stycznia 2007 r. *

W sprawie C-40/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Överklagandenämnden för högskolan (Szwecja) postanowieniem z dnia 1 lutego 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 lutego 2005 r., w postępowaniu:

Kaj Lyyski

przeciwko

Umeå universitet,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, A. Borg Barthet i J. Malenovský (sprawozdawca),
sędziowie,

rzecznik generalny: C. Stix-Hackl,
sekretarz: H. von Holstein, zastępca sekretarza,

* Język postępowania: szwedzki.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 kwietnia 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu szwedzkiego przez K. Wistrand, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu polskiego przez T. Nowakowskiego, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez L. Ström van Lier i G. Rozeta, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 14 września 2006 r.,

wyduje następujący

Wyrok

¹ Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 12 WE i 39 WE.

- ² Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy K. Lyyskim, obywatelem szwedzkim zatrudnionym na stanowisku nauczyciela w szkole w Finlandii, a Umeå universitet (Szwecja), dotyczącego odrzucenia kandydatury skarżącego, zgłoszonej przez niego w celu uczestniczenia w kształceniu zawodowym organizowanym przez ten uniwersytet.

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

- ³ Artykuł 3 ust. 1 WE stanowi:

„W celu realizacji zadań określonych w artykule 2 działalność Wspólnoty obejmuje, na warunkach i zgodnie z harmonogramem przewidzianym w niniejszym traktacie:

[...]

- q) przyczynianie się do osiągnięcia wysokiej jakości edukacji i kształcenia zawodowego oraz rozkwitu kultur państw członkowskich;

[...]”.

4 Artykuł 12 akapit pierwszy WE stanowi:

„W zakresie zastosowania niniejszego traktatu i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które on przewiduje, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową”.

5 Zgodnie z brzmieniem art. 39 ust. 1 i 2 WE:

„1. Zapewnia się swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty.

2. Swoboda ta obejmuje zniesienie wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową między pracownikami państw członkowskich w zakresie zatrudnienia, wynagrodzenia i innych warunków pracy”.

6 Artykuł 149 ust. 1 i 2 WE stanowi:

„1. Wspólnota przyczynia się do rozwoju edukacji o wysokiej jakości, poprzez zachęcanie do współpracy między państwami członkowskimi oraz, jeśli jest to niezbędne, poprzez wspieranie i uzupełnianie ich działalności, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść nauczania i organizację systemów edukacyjnych, jak również ich różnorodność kulturową i językową.

2. Działanie Wspólnoty zmierza do:

[...]

— sprzyjania mobilności studentów i nauczycieli [...]

[...]”.

7 W końcu zgodnie z art. 150 ust. 1 i 2 WE:

„1. Wspólnota urzeczywistnia politykę kształcenia zawodowego, która wspiera i uzupełnia działanie państw członkowskich, w pełni szanując odpowiedzialność państw członkowskich za treść i organizację kształcenia zawodowego.

2. Działanie Wspólnoty zmierza do:

[...]

— ułatwienia dostępu do kształcenia zawodowego i sprzyjania mobilności instruktorów i kształcących się, a zwłaszcza młodzieży;

[...]”.

Uregulowania krajowe

Przepisy określające przesłanki zatrudnienia w Szwecji nauczyciela na czas nieokreślony

- 8 Artykuł 4 akapit pierwszy pkt 1 i 2 oraz akapit drugi rozdziału 2 ustawy 1985:1100 o szkolnictwie [skollagen (1985:1100), zwanej dalej „ustawą o szkolnictwie”] stanowi, że w ramach publicznego systemu szkolnictwa na stanowisku nauczyciela w szkole, przedszkolu bądź na stanowisku koordynatora zajęć pozaszkolnych w stosownym ośrodku zatrudniona na czas nieokreślony może zostać osoba, która:

- „1. uzyskała w Szwecji dyplom ukończenia zakładu kształcenia dla nauczycieli bądź uzyskała wykształcenie pedagogiczne wymagane do pracy z dziećmi i młodzieżą, określone w przepisach rozporządzenia przyjętego przez rząd w celu wykonania art. 11 rozdziału 1 ustawy 1992:1434 o szkolnictwie wyższym [högskolelagen (1992:1434)] lub w ekwiwalentnym zakresie, w ramach wcześniej obowiązującego systemu kształcenia, jeżeli główny program tego systemu kształcenia odpowiada programowi nauczania, którego dotyczy wakujące stanowisko;
2. uzyskała od Högskoleverket [urząd ds. szkolnictwa wyższego] zaświadczenie o posiadaniu kwalifikacji zawodowych zgodnie z art. 4 a i 4 b.

Osoba, która nie spełnia tych wymogów, może jednakże zostać zatrudniona na czas nieokreślony, jeżeli liczba kandydatów spełniających te wymogi jest niewystarczająca, jeżeli uzasadniają to względy szczególne, jeżeli posiada kwalifikacje zawodowe w dziedzinach nauczania związanych z wakującym stanowiskiem i jeżeli można przypuszczać, że posiada zdolność do wykonywania zawodu nauczyciela [...]”.

9 Artykuł 4 bis rozdziału 2 ustawy o szkolnictwie stanowi:

„Każda osoba, która odbyła kształcenie dla nauczycieli za granicą, otrzymuje zaświadczenie o posiadaniu kwalifikacji zawodowych, jeżeli kształcenie to, samo w sobie bądź w połączeniu z doświadczeniem zawodowym, odpowiada wykształceniu pedagogicznemu określonemu w art. 4 akapit pierwszy pkt 1 [...]”.

Przepisy dotyczące programu kształcenia zawodowego mające zastosowanie w sprawie przed sądem krajowym

10 Z postanowienia sądu odsyłającego wynika, że zgodnie z projektem rządowym ustawy budżetowej na rok 2002 od kilku lat realizowany jest specjalny projekt kształcenia nauczycieli („särskild lärarutbildning”, zwany dalej „programem SÄL” lub „kształceniem SÄL”) mający na celu zwiększenie rezerwy nauczycieli ze względu na, z jednej strony, znaczny wzrost liczby uczniów i, z drugiej strony, na liczne odejścia nauczycieli na emeryturę.

11 Rozporządzenie 2001:740 w sprawie specjalnych programów kształcenia nauczycieli [förordning om särskilda lärarutbildningar (2001:740), zwane dalej „rozporządzeniem SÄL”) zawiera przepisy dotyczące kształcenia SÄL. Zadanie kształcenia nauczycieli, którzy nie posiadają kwalifikacji wymaganych dla zatrudnienia ich przez szwedzkie szkoły na czas nieokreślony lub którzy chcieliby uzyskać dodatkowe kwalifikacje, zostało powierzone sześciu uniwersytetom i szkołom wyższym. Przewiduje się, że w wyniku tej inicjatywy wykształconych i wykwalifikowanych zostanie około 4 000 nauczycieli. Rozporządzenie SÄL weszło w życie w dniu 1 listopada 2001 r. i obowiązuje do dnia 31 grudnia 2006 r.

12 Artykuł 1 rozporządzenia SÄL, zatytułowany „Zakres zastosowania”, stanowi:

„Niniejsze rozporządzenie zawiera przepisy dotyczące kształcenia wyższego organizowanego ze środków szczególnych i mającego na celu umożliwienie studentom złożenia egzaminu na nauczyciela”.

13 Artykuł 2 rozporządzenia SÄL, zatytułowany „Ośrodki kształcenia”, stanowi:

„Kształcenie odbywa się na uniwersytetach oraz w państwowych szkołach wyższych określonych przez rząd. Na potrzeby poniższych przepisów określenie »ośrodek kształcenia wyższego« obejmuje uniwersytety oraz szkoły wyższe”.

14 Artykuł 3 rozporządzenia SÄL, zatytułowany „Cel kształcenia”, stanowi:

„Kształcenie jest organizowane w celu krótkoterminowego zaspokojenia zapotrzebowania na wykwalifikowanych nauczycieli i obejmuje dziedziny i specjalizacje wybrane przez ośrodki kształcenia wyższego po konsultacji z zainteresowanymi gminami”.

15 Jeżeli chodzi o warunki dopuszczenia do udziału w kształceniu, art. 6 rozporządzenia SÄL stanowi, co następuje:

„Do udziału w kształceniu mogą zostać dopuszczone wszystkie osoby, które nie spełniają warunków zatrudnienia na czas nieokreślony, określonych w art. 4 akapit pierwszy pkt 1 i 2 rozdziału 2 [ustawy o szkolnictwie], o ile:

1. biorąc pod uwagę uzyskane przez nie uprzednio wykształcenie wyższe lub doświadczenie zawodowe, osoby te posiadają zdolność do złożenia egzaminu nauczycielskiego w dziedzinach lub specjalizacjach objętych programem kształcenia i
2. są zatrudnione na stanowisku nauczyciela przez szkołę, w której mogą odbyć praktyczną część programu kształcenia.

Kandydat, który spełnia warunki zatrudnienia na czas nieokreślony, określone w art. 4 akapit pierwszy pkt 1 i 2 rozdziału 2 [ustawy o szkolnictwie], może również zostać dopuszczony do udziału w kształceniu, jeżeli kształcenie to umożliwia uzyskanie przez niego kwalifikacji wymaganych do nauczania co najmniej jednego przedmiotu dodatkowego lub uzyskanie dodatkowej specjalizacji”.

16 Artykuł 7 rozporządzenia SÄL stanowi:

„Bez uszczerbku dla przepisów art. 6 wymagane jest, aby każdy kandydat posiadał wykształcenie wyższe wystarczające do tego, aby kształcenie zorganizowane zgodnie

z niniejszym rozporządzeniem umożliwiło mu uzyskanie dyplomu nauczyciela zgodnie z art. 6 akapit pierwszy lub uzyskanie kwalifikacji do nauczania innego przedmiotu zgodnie z art. 6 akapit drugi. Równoważne umiejętności uzyskane w Szwecji lub za granicą są traktowane jak wykształcenie wyższe”.

- 17 Artykuł 10 rozporządzenia SÄL przewiduje, że kształcenia SÄL są organizowane w co najmniej 50-procentowym wymiarze czasu i zakończą się najpóźniej w dniu 31 grudnia 2006 r. Łączny czas trwania kształcenia nie może przekraczać równoważności 3-miesięcznego kształcenia w pełnym wymiarze czasu. Kształcenia są planowane z uwzględnieniem wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego uzyskanych wcześniej przez każdego studenta.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 18 K. Lyyski, obywatel szwedzki, ubiegał się o dopuszczenie do udziału w kształceniu zawodowym organizowanym w ramach programu SÄL przez Umeå universitet, rozpoczynającym się w semestrze zimowym 2004 r.
- 19 W zgłoszeniu K. Lyyski wskazał, że w okresie trwania tego kształcenia będzie pracował jako nauczyciel w szwedzkojęzycznym liceum w Åbo (Finlandia).
- 20 Umeå universitet odrzucił jego kandydaturę, stwierdzając, że w świetle dokonanej przez niego wykładni rozporządzenia SÄL, jak również w świetle wykładni dokonanej przez szwedzkie Ministerstwo Edukacji Narodowej, K. Lyyski nie spełnia warunków uczestnictwa w kształceniu organizowanym w ramach programu SÄL, ponieważ nie jest zatrudniony w szwedzkiej szkole i w konsekwencji musiałby odbyć część praktyczną tego kształcenia w Finlandii.

- 21 K. Lyyski wniósł do sądu odsyłającego skargę na decyzję Umeå universitet odrzucającą jego kandydaturę. Twierdzi on, że powinien być zostać uznany za kandydata spełniającego warunki dopuszczenia do tego kształcenia i że jako obywatel szwedzki zamieszkujący w Finlandii i zatrudniony w szwedzkojęzycznym liceum w Finlandii ma doświadczenie zawodowe wystarczające dla wykonywania zawodu nauczyciela.
- 22 Tymczasem Umeå universitet podniósł w szczególności, że wymóg zatrudnienia przez szwedzką szkołę, stanowiący warunek dopuszczenia do udziału w kształceniu SÄL, jest uzasadniony obiektywnymi względami, które są proporcjonalne do celu realizowanego przez to kształcenie.
- 23 Powołując się na art. 12 WE i art. 149 ust. 1 WE oraz wyroki Trybunału z dnia 7 lutego 1979 r. w sprawie 115/78 Knoors, Rec. str. 399; z dnia 13 lutego 1985 r. w sprawie 293/83 Gravier, Rec. str. 593; z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawie 24/86 Blaizot, Rec. str. 379 oraz z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-224/98 D’Hoop, Rec. str. I-6191, sąd odsyłający uznał, że stan faktyczny w niniejszej sprawie należy do zakresu zastosowania prawa wspólnotowego, i w związku z tym postawił sobie pytanie, czy wymóg zatrudnienia w szwedzkiej szkole, stanowiący warunek dopuszczenia do udziału w kształceniu SÄL, jest zgodny z prawem wspólnotowym.
- 24 W tej sytuacji Överklagandenämnden för högskolan postanowił zawiesić postępowanie i przedłożyć Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:
- „1) Czy wymóg bycia zatrudnionym w szwedzkiej szkole, nałożony w ramach oceny kwalifikacji kandydatów do kształcenia nauczycieli, mającego na celu

krótkoterminowe zaspokojenie zapotrzebowania na wykwalifikowanych nauczycieli w Szwecji, jest sprzeczny z prawem wspólnotowym, a w szczególności z art. 12 WE? Czy taki wymóg może zostać uznany za uzasadniony i proporcjonalny?

- 2) Czy odpowiedź na pierwsze pytanie byłaby zróżnicowana w zależności od tego, czy kandydat do kształcenia, zatrudniony w szkole w państwie członkowskim innym niż Szwecja, był obywatelem szwedzkim czy obywatelem innego państwa członkowskiego?
- 3) Czy odpowiedź na pierwsze pytanie byłaby zróżnicowana w zależności od tego, czy chodzi o program kształcenia nauczycieli o określonym czasie trwania, czy program kształcenia o charakterze bardziej stałym?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- ²⁵ Zadając powyższe pytania, które należy rozważyć łącznie, sąd odsyłający pragnie w istocie ustalić, czy prawo wspólnotowe stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu organizującemu w określonych ramach czasowych kształcenie, mające na celu krótkoterminowe zaspokojenie zapotrzebowania na wykwalifikowanych nauczycieli w państwie członkowskim, zgodnie z którym możliwość udziału w tym kształceniu jest zarezerwowana dla kandydatów zatrudnionych w szkołach w tym państwie członkowskim, i czy dla tej oceny ma znaczenia okoliczność, czy kształcenie to ma charakter bardziej stały oraz czy kandydat jest obywatelem tego państwa członkowskiego.

- 26 W celu udzielenia odpowiedzi na te pytania należy na wstępie dokonać oceny, czy stan faktyczny, którego dotyczy sprawa przed sądem krajowym, należy do zakresu zastosowania prawa wspólnotowego.
- 27 W niniejszej sprawie kształcenie w ramach programu SÄL, w którym pragnął uczestniczyć skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym, ma w szczególności na celu zaoferowanie możliwości kształcenia nauczycielom, którzy zgodnie z normalnym tokiem kształcenia uregulowanym przez szwedzką ustawę o szkolnictwie nie posiadają kwalifikacji wymaganych dla zatrudnienia przez szwedzką szkołę na czas nieokreślony. Kształcenie to, organizowane w określonych ramach czasowych ze szczególnych środków określonych w budżecie państwa, ma zatem na celu przyznanie szczególnych kwalifikacji, niezbędnych dla wykonywania zawodu nauczyciela przez czas nieokreślony. Należy zatem stwierdzić, że celem rozporządzenia SÄL jest kształcenie zawodowe. Kształcenie to jest organizowane tylko przez pewne uniwersytety oraz pewne szkoły wyższe.
- 28 Trybunał orzekł już w ww. wyroku w sprawie Gravier, pkt 25, że warunki udziału w kształceniu zawodowym należą do zakresu zastosowania traktatu WE (zob. również wyroki z dnia 1 lipca 2004 r. w sprawie C-65/03 Komisja przeciwko Belgii, Zb.Orz. str. I-6427, pkt 25 oraz z dnia 7 lipca 2005 r. w sprawie C-147/03 Komisja przeciwko Austrii, Zb.Orz. str. I-5969, pkt 32).
- 29 Z orzecznictwa wynika również, iż zarówno kształcenie przez szkoły wyższe, jak i kształcenie uniwersyteckie stanowią kształcenie zawodowe (zob. ww. wyrok w sprawie Blaizot, pkt 15–20; wyrok z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 42/87 Komisja przeciwko Belgii, Rec. str. 5445, pkt 7 i 8 oraz ww. wyrok w sprawie Komisja przeciwko Austrii, pkt 33). Kwestia, czy kształcenie ma charakter bardziej stały czy nie, nie ma wpływu na tę ocenę.

- 30 W tej sytuacji decyzja wydana w dziedzinie kształcenia zawodowego, taka jak decyzja wydana względem skarżącego w postępowaniu przed sądem krajowym, może należeć do przedmiotowego zakresu zastosowania prawa wspólnotowego.
- 31 W odniesieniu do swobody przepływu pracowników w rozumieniu art. 39 ust. 1 WE Trybunał orzekł, że każdy obywatel Wspólnoty, niezależnie od miejsca zamieszkania czy przynależności państwowej, który skorzystał z prawa do swobodnego przepływu pracowników i wykonywał działalność zawodową w innym państwie członkowskim niż państwo jego miejsca zamieszkania, jest objęty zakresem tego artykułu (zob. w szczególności wyrok z dnia 26 stycznia 1999 r. w sprawie C-18/95 Terhoeve, Rec. str. I-345, pkt 27).
- 32 Skoro w takiej właśnie sytuacji znajduje się skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym, który wykonuje działalność zawodową w innym państwie, niż to którego jest obywatelem, jego sytuacja należy do zakresu zastosowania prawa wspólnotowego. Należy zatem zbadać, czy przepisy prawa wspólnotowego stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, takiemu jak rozporządzenie SÄL.
- 33 Tytułem wstępu należy zauważyć, że art. 12 WE, który został wyraźnie przywołany przez sąd odsyłający i który wyraża ogólną zasadę zakazu wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, może być stosowany w sposób samodzielny jedynie w sytuacjach regulowanych przez prawo wspólnotowe, dla których traktat nie przewiduje szczególnego przepisu o zakazie dyskryminacji (zob. wyroki z dnia 26 listopada 2002 r. w sprawie C-100/01 Oteiza Olazabal, Rec. str. I-10981, pkt 25; z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie C-289/02 AMOK, Rec. str. I-15059, pkt 25 oraz z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-387/01 Weigel, Rec. str. I-4981, pkt 57).

- 34 Jeżeli chodzi o swobodę przepływu pracowników, zasada ta została ustanowiona i sprecyzowana w art. 39 ust. 2 WE. W związku z tym nie ma potrzeby badania art. 12 WE (ww. wyrok w sprawie Weigel, pkt 58 i 59).
- 35 Ponadto należy podkreślić, że Trybunał orzekł wielokrotnie, że postanowienia traktatu odnoszące się do swobodnego przepływu osób mają na celu ułatwienie obywatelom wspólnotowym wykonywania każdego rodzaju działalności zawodowej na całym terytorium Wspólnoty i stoją na przeszkodzie uregulowaniom mogącym postawić w niekorzystnej sytuacji tych obywateli, którzy chcą wykonywać działalność zarobkową na terytorium innego państwa członkowskiego (wyroki: z dnia 7 lipca 1988 r. w sprawach połączonych 154/87 i 155/87 Wolf i in., Rec. str. 3897, pkt 13; z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman, Rec. str. I-4921, pkt 94; ww. wyrok w sprawie Terhoeve, pkt 37, wyroki z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawie C-190/98 Graf, Rec. str. I-493, pkt 21 oraz z dnia 17 marca 2005 r. w sprawie C-109/04 Kranemann, Zb.Orz. str. I-2421, pkt 25).
- 36 Bezsporne jest, że zatrudnienie nauczycieli na czas określony jest dostępne dla wszystkich obywateli państw członkowskich, którzy posiadają kwalifikacje niezbędne dla wykonywania zawodu nauczyciela. W tym kontekście rząd szwedzki podnosi, co nie zostało podważone przez stronę przeciwną, że kształcenia SÄL są zaadresowane właśnie do obywateli innych państw członkowskich, zatrudnionych w Szwecji na stanowiskach nauczycieli na podstawie umów o pracę na czas określony i w stosunku do których jest bardziej prawdopodobne aniżeli w przypadku obywateli szwedzkich, że nie posiadają wszystkich kwalifikacji wymaganych dla stałego zatrudnienia na stanowiskach nauczycieli w normalnym trybie.
- 37 Jednakże, w zakresie, w jakim uregulowanie krajowe, takie jak rozporządzenie SÄL, jest stosowane w taki sposób, że od kandydatów do kształcenia wymaga się, aby byli zatrudnieni w szkole w odpowiednim państwie członkowskim, wykluczenie kandydatów będących nauczycielami w szkole w innym państwie członkowskim, co stanowi konsekwencję tego wymogu, może prowadzić do mniej korzystnego traktowania

obywateli pracujących w innych państwach członkowskich, a w szczególności tych, którzy, jak skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym, skorzystali z przysługującego im prawa do swobodnego przepływu pracowników. W związku z tym wydaje się, że stosowanie takiego uregulowania może stanowić przeszkodę dla swobodnego przepływu pracowników i że co do zasady jest zakazane przez art. 39 WE.

38 W końcu, mimo iż wymóg, aby kandydaci do kształcenia SÄL byli zatrudnieni przez szwedzką szkołę, stanowi ograniczenie swobodnego przepływu pracowników, taki środek może jednakże nie zostać objęty zakazem określonym w art. 39 WE, jeżeli dąży on do osiągnięcia słusznego, zgodnego z traktatem celu i jest uzasadniony nadrzędną racją interesu ogólnego. W takim przypadku konieczne jest, aby taki środek zapewniał ponadto realizację wspomnianego celu i nie może wykroczać poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (zob. w szczególności wyrok z dnia 31 marca 1993 r. w sprawie C-19/92 Kraus, Rec. str. I-1663, pkt 32 ww. wyrok w sprawie Bosman, pkt 104; wyrok z dnia 30 września 2003 r. w sprawie C-224/01 Köbler, Rec. str. I-10239, pkt 77 oraz ww. wyrok w sprawie Kranemann, pkt 33).

39 Z art. 149 WE oraz art. 150 WE wynika, że tak organizacja systemu edukacyjnego, jak i kształcenia zawodowego należy do zakresu odpowiedzialności państw członkowskich. Ta odpowiedzialność implikuje w szczególności utrzymanie albo poprawę systemu edukacyjnego, które w konsekwencji stanowią słuszny cel w rozumieniu tych postanowień traktatu. Bezsporne jest, że rozporządzenie SÄL zostało wydane dokładnie w tym celu.

40 Jeżeli chodzi o ocenę nadrzędnych względów interesu ogólnego, oczywiste jest, że przyjęcie rozporządzenia SÄL należy widzieć w kontekście okoliczności, iż w Szwecji brakuje wykwalifikowanych nauczycieli zatrudnionych na czas nieokreślony w normalnym trybie, uregulowanym przez ustawę o szkolnictwie. Z akt sprawy wynika, że brak nauczycieli stanowi w tym państwie członkowskim konsekwencję, po pierwsze, licznych odejść na emeryturę przez nauczycieli, następnie, efektywnie niewystarczającej liczby osób, które uzyskiwałyby dyplomy i spełniały normalne wymogi dostępu do wykonywania zawodu i w końcu wzrostu liczby dzieci w wieku szkolnym. Ponieważ bezsporne jest również, że zatrudnienie dyplomowanych

nauczycieli na czas nieokreślony, choć otwarte dla wszystkich obywateli państw członkowskich, którzy uzyskali wymagane dyplomy, nie pozwala na zaspokojenie zapotrzebowania na nauczycieli w tym państwie członkowskim, niewątpliwe jest, że organy państwowe muszą uciekać się do korzystania z usług nauczycieli zatrudnionych na czas określony.

41 Powstaje zatem pytanie, czy stosowanie rozporządzenia SÄL spełnia wymóg proporcjonalności względem realizowanego przez nie celu.

42 Po pierwsze należy zauważyć, że kształcenie SÄL jest organizowane tylko przez sześć uniwersytetów i szkół wyższych, w oparciu o specjalne środki finansowania określone w budżecie państwa, i ma na celu wykształcenie 4000 nauczycieli. Z akt sprawy nie wynika, że w tej sytuacji zastosowany środek w postaci programu kształcenia wykracza poza środek doraźny.

43 Po drugie od kandydatów do specjalnego kształcenia wymaga się, aby byli zatrudnieni przez szwedzkie szkoły. Wydaje się, że ów wymóg, który może ograniczać dostęp do tego kształcenia nauczycielom wykonującym działalność zawodową w innym państwie członkowskim, jest związany z odbyciem praktycznej części tego specjalnego kształcenia. Co do zasady ta część kształcenia jest zapewniana w miejscu, w którym nauczyciel wykonuje swoją działalność zawodową. Przeprowadzenie nadzoru nad częścią praktyczną oraz jej ocena byłyby wyraźnie trudniejsze, jeżeli część praktyczna kształcenia miałaby zostać odbyta poza szwedzkim systemem szkolnictwa.

44 Ponadto w celu dokonania oceny, czy zastosowanie przedmiotowego środka wykracza poza to, co jest konieczne, należy zbadać wymogi dotyczące części praktycznej przedmiotowego kształcenia. W świetle informacji przedstawionych przez rząd szwedzki na rozprawie pewne szkoły wyższe lub uniwersytety mogą zwolnić zainteresowanych z obowiązku odbycia części praktycznej. Ponadto rząd szwedzki nie wykluczył, że część praktyczna szkolenia może zostać odbyta w innej szkole, niż ta, w której uczestnik szkolenia jest zatrudniony na stanowisku nauczyciela. W tej sytuacji informacje, którymi dysponuje Trybunał, nie pozwalają na dokładne stwierdzenie, czy część praktyczna tego kształcenia stanowi jego istotny i obowiązkowy element.

45 Poza tym działalność zawodowa na stanowisku nauczyciela wykonywana przez skarżącego w postępowaniu przed sądem krajowym gwarantuje a priori, że skarżący posiada zdolność wymaganą dla ukończenia kształcenia w ramach programu SÄL i dla nauczania w Szwecji po jego zakończeniu. Co prawda nie jest pewne, czy odośny kandydat wyraził zainteresowanie efektywnym podjęciem w Szwecji zatrudnienia na czas nieokreślony po odbyciu tego kształcenia, jednakże okoliczność ta w żadnym stopniu nie podważa porównywalnego charakteru jego sytuacji z sytuacją nauczycieli zatrudnionych w szwedzkich szkołach na czas określony, na których, jak wynika z informacji przedstawionych Trybunałowi podczas rozprawy, nie ciąży żaden obowiązek podjęcia w Szwecji zatrudnienia na stanowisku nauczyciela na czas nieokreślony po zakończeniu tego kształcenia.

46 W takiej sytuacji odrzucenie co do zasady kandydatury skarżącego w postępowaniu przed sądem krajowym z tego tylko powodu, że została ona złożona przez osobę, która nie jest zatrudniona w szkole w Szwecji, może ostatecznie okazać się niezgodne

z przyjętym celem i będzie nieproporcjonalne w szczególności, jeżeli zaakceptowane mogą zostać wszystkie ekwiwalentne kandydatury złożone przez nauczycieli zatrudnionych w szwedzkich szkołach, a przeszkody w odbyciu części praktycznej kształcenia mogą zostać bez trudu wyeliminowane.

⁴⁷ W tych okolicznościach nie można wykluczyć, że stosowanie rozporządzenia SÄL wykracza poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia celu w postaci utrzymania i poprawy szwedzkiego systemu edukacyjnego.

⁴⁸ Biorąc pod uwagę ograniczony zasób informacji, którymi dysponuje Trybunał, należy stwierdzić, że do sądu krajowego, przed którym toczy się postępowanie i który powinien przyjąć odpowiedzialność za wydanie rozstrzygnięcia spornej kwestii prawnej, należy ocena, czy w świetle rozważań przedstawionych w pkt 42–45 niniejszego wyroku stosowanie rozporządzenia SÄL jest proporcjonalne do realizowanego celu.

⁴⁹ W świetle powyższych rozważań na przedłożone pytania należy odpowiedzieć, że prawo wspólnotowe nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu organizującemu w określonych ramach czasowych kształcenie, którego celem jest krótkoterminowe zaspokojenie zapotrzebowania na wykwalifikowanych nauczycieli w państwie członkowskim, które wymaga, aby kandydaci do kształcenia byli zatrudnieni w szkole w tym państwie, jednakże pod warunkiem, że stosowanie tego uregulowania nie prowadzi do odrzucenia co do zasady kandydatury nauczyciela niezatrudnionego w takiej szkole, które następuje bez dokonania uprzedniej i indywidualnej oceny zasług tego kandydata w szczególności w odniesieniu do jego umiejętności i możliwości przeprowadzenia nadzoru nad częścią praktyczną kształcenia odbytą przez kandydata, bądź zwolnienia go z obowiązku jej odbycia.

W przedmiocie kosztów

50 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Prawo wspólnotowe nie stoi na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu organizującemu w określonych ramach czasowych kształcenie, którego celem jest krótkoterminowe zaspokojenie zapotrzebowania na wykwalifikowanych nauczycieli w państwie członkowskim, które wymaga, aby kandydaci do kształcenia byli zatrudnieni w szkole w tym państwie, jednakże pod warunkiem, że stosowanie tego uregulowania nie prowadzi do odrzucenia co do zasady kandydatury nauczyciela niezatrudnionego w takiej szkole, które następuje bez dokonania uprzedniej i indywidualnej oceny zasług tego kandydata w szczególności w odniesieniu do jego umiejętności i możliwości przeprowadzenia nadzoru nad częścią praktyczną kształcenia odbytą przez kandydata, bądź zwolnienia go z obowiązku jej odbycia.

Podpisy